

rijze, waarop
gemaakt zijn,

Van kwaad tot erger met de N. S. B.

Nog steeds is het noodig te letten op wat er gebeurt in de N. S. B. Wij hebben reeds er op gewezen, dat zij zich inspant, om haar invloed in het kerkelijk leven te kunnen behouden. Het zou haar kwaad doen, indien de tucht der kerk doortastte; dat tracht zij in elk geval te voorkomen. Men kan soms zelfs vernemen, dat N. S. B.-ers zich direct in verbinding stellen met kerkeraadsleden om tuchtmaatregelen op medeleden der N. S. B. te helpen verhinderen.

Nu schijnt het bovendien langzamerhand door te dringen tot de leiders, dat hun staatsleer (neergelegd in de officiële brochure III) inderdaad met het christendom in onverzoenlijken strijd leeft. Tot nu toe is daarvan naar buiten niets gebleken, en hebben de heeren zich vergenoegd met het smalen op hen, die deze ernstige waarheid hun aan het verstand brachten. Onder deze bedrijven door schijnt men echter toch wel in te zien, dat de gehoorde critici in dezen volkomen gelijk hebben. Volgens o.i. betrouwbare mededeelingen — die juist van N. S. B.-zijde komen, en de bedoeling hebben, haar van kritiek te helpen zuiveren — is men thans bezig, een andere beginselverklaring voor te bereiden. Men wil dan aan de belijdende christenen in de beweging het blijven gemakkelijker maken. Zoo zijn er — alweer volgens deze berichten — drie raden gevormd. Een gereformeerde, een hervormde en een roomsch-katholieke. De gereformeerde raad zou van een met name genoemd predikant van de Gereformeerde Kerken, hoewel zelf geen lid der N. S. B., ter zake adviezen krijgen. Deze raad heeft dan voorts contact met de twee andere raden, den roomschen en den hervormden, om te komen tot een andere beginsel-verklaring. Want men ziet in, dat brochure III vat geeft op de kritiek van hen, die zeggen: zie daar Hegel.

Indien deze berichten waar zijn, zijn zij ernstig genoeg. Want dan zijn twee dingen mogelijk.

In de eerste plaats, dat de N. S. B. geen heusche leiding heeft. Wat is dat voor mannen-werk, dat men eerst verklaart: zie hier „in laatste instantie“ onze principieele „verantwoording“, en deze officieel publiceert, terwijl dan later de zaak weer radicaal gewijzigd worden zou? Heet het thans in N. S. B.-kringen, dat de befaamde brochure III (Staatsleer) slechts een proëve was, dan is dit niets anders dan een onwaardige noodspijng: men herinnere zich maar weer de uitdrukking: „verantwoording in laatste instantie“. En dat nu gereformeerde, hervormde en roomsche N. S. B.-ers, hoewel ze eigenlijk toegeven moeten, dat de leiding in de N. S. B. absoluut ontbreekt, en dat zij tot nog toe feitelijk achter een zichzelf uit utiliteitsredenen thans maskeerend heidendom aangedraafd hebben, thans, in plaats van zich van dit gedraai af te wenden, nog trachten het achteraf te dekken, en den langs dezen draaiweg verkregen toestand te bestendigen, dat is wel het eerste droeve ding.

Het tweede is, dat men thans de confessioneele beginselloosheid officieel tracht in te halen. Wordt immers een politieke beginselverklaring opgesteld, welke confessioneel geen wijfvlakken heeft, dan is daarmee geen winst, maar verlies behaald. Beter toch is de ruw-openhartige ketterij van brochure III, die althans de situatie teekent, dan een weloverwogen formulering, die met behulp van zulk een „neutrale“ beginselverklaring (zelf een fictie!) aan de N. S. B. de kans geeft, nog meer argeloze zielen te vangen.

De wereld gaat er niet op vooruit.

Men kan in vroegere brochures van den kant der vrijmetselarij nog de uitspraak lezen, dat in de loge voor iedereen plaats is, behalve juist voor de principieel „onverdraagzamen“: aanhangers van „Rome“ en ook van „Dordt“. Maar het schijnt, dat de N. S. B. met behulp ook van de bovenbedoelde „raden“, het nog verder brengen wil: ook de aanhangers van Rome en Dordt kunnen in deze quasi-neutrale, tusschen de mazen van alle confessies dóór sluipende politieke beweging zich straks wel vinden. Natuurlijk is zulk een N. S. B. nog gevaarlijker dan de tegenwoordige.

En omdat de gedachte zelf, dat men politiek kan bedrijven op confessioneel-neutrale basis, nog erger dwaling is, dan de eerste, is het te betreuren, dat ook gereformeerden zich laten benoemen in zulke raden, en is het wenschelijk, dat er klaarheid komt inzake de vraag, of inderdaad een gereformeerd predikant op goede gronden gezegd wordt aan dit pogen steun te verleen. Zou deze uit N. S. B.-kringen komende apologetisch bedoelde mededeeling waar zijn, dan beteekent dat m.i. schade voor kerk en koninkrijk Gods.

K. S.

Het antwoord van Ds A. C. Heij.

Wij hebben Ds Heij, gelijk onze lezers weten, gevraagd, zijn insinuaties, dat in „De Reformatie“-redactie een bestaande concentratie verbroken zou zijn door het zetten van al te veel puntjes op de i, of te bewijzen of terug te nemen. Ds

1) Ds Heij vindt dat te veel gezegd; ik niet: hij „vroeg“ niet. En het verbreken van een bestaande concentratie door het zetten van al te veel puntjes op de i vind ik een ernstig kwaad onder de zon.

Heij vraagt nu, of het dan niet geoorloofd is, te vragen, wat er gebeurd is.

Maar Ds Heij had niets gevraagd, en moet nu niet zijn positie weer veranderen. Wie beweert, moet bewijzen, of terugnemen. Nu nog.

Intusschen, Ds Heij blijkt thans dan toch iets te willen gevraagd hebben: hij wilde eigenlijk vragen, hoe het zoo gekomen is, dat „De Reformatie“-redactie ontbonden is.

Wie wat in 't publiek vraagt, méént zijn vraag natuurlijk. Welnu, laat Ds Heij publiek aan zijn redacteuren, de H.H. Waterink en Tazelaar, verzoeken, verlof te geven tot publicatie van wat geschied is. Wat mij betreft, ik ben bereid, Ds Heij's weetgierigheid te bevredigen (maar waarom vroeg hij eigenlijk niet eerder?).

Voorts, ik liet mij niet uit over dingen van Zeeuwse Kerkbode, maar heb alleen gezegd, wat de consequenties zijn van Ds Heij's eigenaardige opmerkingen aan ons adres.

Tenslotte, Ds Heij blijkt ook niet in staat, eenigen zin te geven aan zijn opmerking over fascistische wijze van redigieren. Wij zullen het zoeken naar zulken zin dan ook maar staken. Wel wachten we af, wat Ds Heij voor bescheid krijgen zal inzake zijn „vraag“ om een antwoord.

K. S.

Kerksplitsing een „gelooftstuk“ en geen „waagstuk“. Geen „praat“ langer, maar „daad“.

Aan allen, die hun instemming betuigden met mijn artikelen en afdrucken bestelden, melden we, dat de Uitgevers Oosterbaan en Le Cointre bereid gevonden zijn, die uit te geven tegen den luttelen prijs van f0.25.

Stelle de Heere dezen arbeid tot zegen van Zijn Zion!

W. F. C. VAN HELSDINGEN.

Naschrift. De artikelen van Ds van Helsdingen trokken zeer de aandacht; Ds Vonk schreef er uitvoerig over; een provinciale kerkbode uit het Noorden nam ze zelfs in hun geheel over. En ook van andere zijde werd er de aandacht op gevestigd. Naar mijn meening terecht; ook al, omdat precies werd aangegeven, hoe de schrijver zich de kwesties van de practijk voor wat de hoofdlijnen aangaat, indacht. Het spreekt vanzelf, dat we de uitgave als brochure ten eerste toejuichen en de lezing ook aan onze vele nieuwe abonnees met aandrang aanbevelen.

Redactie.

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Verzaching van de stervenssmarten.

Als antwoord op mijn vorig artikel kreeg ik van twee medici eenige lectuur toegezonden, die handelt over bovengenoemd onderwerp.

Ik ben daar hartelijk dankbaar voor en gaarne wil ik trachten, in verband met wat ik daarin vond op deze quaestie, nog wat te zeggen.

De eene schrijver schijnt mijn vorig stukje niet goed begrepen te hebben; het is mijn bedoeling niet geweest te veroordeelen elke poging om door wat men noemt „verdoovende middelen“ de smarten van het sterven te verzachten.

Wat ik veroordeelde was het toedienen van dergelijke middelen met de bedoeling daardoor het sterven te verhaasten en zodoende een eind aan het lijden te maken.

Dat lijkt mij in elk geval ongeoorloofd. Tot mijn blijdschap merkte ik, dat niet alléén de beide heeren, die met mij in correspondentie traden, geloovige medici, het hier mee eens zijn, maar dat ook in het algemeen de dokters van een dergelijke verkorting van het leven niet willen weten.

Daarover behoeft dus niet verder te worden gesproken.

De vraag waar het hierover gaat is deze: „mag een dokter aan een patiënt, die, naar menselijke berekening, sterven gaat en die het in zijn sterven, door pijnen of benauwdheden, o zoo moeilijk heeft, een medicijn toedienen, (opium, morphine), waardoor dat lijden verzacht wordt?“

Mijn meening daarover is deze. Het eerst noodige voor een mensch, die uit dit aardsche bestaan overgaat naar de wereld aan de overzijde is dit, dat hij in Christus met God verzoend zij, zoodat hij kan sterven in den Heere, om, naar het Woord der Schrift, na zijn dood, van stonden aan, zalig te zijn.

Nu denk ik eerst aan menschen, die bij hun gang door het leven er nooit toe zijn gekomen om zich aan den Heiland over te geven.

Voor hen geldt, dat de dokter in het toedienen van pijn- en benauwdheidsstillende middelen nooit zoover mag gaan, dat die patiënten daardoor gevaar zouden loopen het bewustzijn te verliezen en „slapende“ te sterven. Bij hen moet tot het laatste

oogenblik van hun leven de mogelijkheid van bekeering, van zich overgeven aan Christus, blijven bestaan.

Als de arts, bij de bepaling van de dosis van de verzachtende artsensij, daarmee rekening houdt, zie ik niet in, waarom hij niet zou mogen doen wat hij kan om de smarten van het sterfbed te verlichten.

Waarom zouden wel de smarten, die het leven ons bij allerlei ziekten te dragen geeft, als de dood nog veraf schijnt, mogen worden gelenigd en niet het leed, dat over een mensch komt, als de schaduw van den dood reeds over het ziekbed ligt?

Zelfs komt het mij voor, dat met het oog op de voorbereiding voor het sterven, het toedienen van opium of morphine gewenscht kan zijn.

Hoe kan iemand als de pijn zijn lichaam doorsnijdt en benauwdheid hem doet bijgen en worstelen, denken aan de beteekenis van het sterven; hoe kan er dan bij hem van voorbereiding voor dien dood sprake zijn?

Veel beter zal, als het medicijn aan de pijn het zwijgen heeft opgelegd, het rustige, liefdevolle woord van vermaan gehoor vinden.

Iets anders staat de zaak, wanneer wij te doen hebben met kinderen Gods, die voor leven en sterven geborgen zijn in den Heere Jezus Christus.

Er zijn er onder hen, die op hun sterfbed weigeren door „verdoovende“ middelen hun pijnen te laten verzachten.

Het komt mij voor, dat dat niet goed is. Als God ons de middelen geeft, als vrucht van het nameloos lijden van Christus, om ons lijden te verzachten, ook het lijden, dat het sterfbed meebrengt, dan is het m.i. zelfs roeping om die middelen dankbaar te gebruiken.

En dwaling lijkt het mij toe, te meenen, dat het vromer zou zijn die pijnen, hoe fel zij ook het lichaam knauwen, in volle zwaarte te dragen. De vraag is echter of men een kind van God, dat klaar is voor den dood, een zoo sterke dosis van verdoovend middel zou mogen toedienen, dat, al wordt de dood daardoor niet verhaast, integendeel (wat mogelijk schijnt te zijn) het leven wordt verlengd, het bewustzijn zoo inzinkt, dat de stervende uit het leven scheidt, zonder dat hij weet wat er geschiedt.

Wenschelijk schijnt mij dit niet.

Sterven is zoo'n ontzaglijk ding; dat los worden van alles, waaraan wij hier gebonden waren, die overstap naar de wereld aan de overzijde, hoe gewichtig is dat.

Daarom is het verre, verre het mooiste, dat men in klaar bewustzijn dien stap kan doen; afscheid nemen van deze, en zijn aangezicht heenvenden naar die andere wereld.

Voor zulk een bewust sterven kan een bepaalde gift van een verdoovend artsensij bevorderlijk zijn; maar mag in sommige gevallen die gift zoo groot zijn, dat het wordt een slapend sterven?

Op die vraag durf ik niet antwoorden met een absoluut „neen“.

Als de patiënt bereid is om te sterven;

als de pijn of benauwdheid zóó groot is, dat verzaching niet kan worden verkregen, dan door een dosis, die ook het bewustzijn doet verliezen;

als de dokter de overtuiging heeft, dat daardoor het leven niet wordt verkort, maar eer (wat mogelijk schijnt te zijn) wordt verlengd;

als de patiënt zelf het verlangt en de familie er geen bezwaar tegen maakt; —

dan lijkt het mij niet ongeoorloofd om aan het verzoek van den lijder te voldoen.

Natuurlijk zal dit hooge uitzondering moeten blijven.

Er zullen trouwens niet veel kinderen Gods worden gevonden, die dat begeren.

Ook zou ik als arts in deze omstandigheden zeggen: „zoudt ge niet liever de laatste oogenblikken van uw leven de pijn willen verduren om bewust te kunnen sterven?“

Maar indien dan toch zulk een stervende zou zeggen: „ik heb afscheid genomen, ik ben bereid te sterven en (onder voorwaarde, dat daardoor mijn dood niet verhaast wordt) wil ik liever slapende ontbonden worden, dan onder die heftige worsteling met benauwdheid en smart“; dan, nog eens, zou ik niet durven zeggen: „dat mag niet“.

Heidhafter is het, anders te willen sterven; maar niet ieder is een held. God moge ons allen bewaren voor een sterfbed, waarbij deze dingen actueel zouden worden. Hij geve ons een zacht en vredig sterven; van liefde omringd; onze hand in de hand van wie wij liefhebben; de blik verlangend vooruit, of wij haast zien de kust van het vaderland; dicht bij Christus.

Maar als wij, eer wij die kust hebben bereikt, door de branding moeten, dan moge God onszelf en onzen dokter de wijsheid geven die noodig is, om te doen wat goed is.

D. v. D.

chriften treft
dions-uitgang
arschuwingen
in joden.
denk dan aan
sprekers op
de Jodenver-
het graf van
— ge ziet er
len — een...

K. S.

t nogal schikt
rden door de
eld.

ags een nood-
demonstratie
ristenen“ ver-
verkplaats. De
e plaats over-
den als „pro-
u was, aldaar
en. Zijn Edel-
schrijven op
te berichten,
nden Zondag.
d geleiden vijf
a spreken als
rd in verhoor
ing, maar drie
bevel tot zijn
likanten wor-
van spreken
weer duizen-

innert aan de
and. In Langd
predikant“ ge-
z.g. broeder-
n hoorde, be-
ze heeft twee
van twee col-
r. Hij belegde
ta 4 hoorders.
belijdenis-pre-
ia den daarop
tillen voor een
leef zóó lang
et gebouw, tot-
en waren. In-
u de pers; dat
hop benoemde
steengezelt, hoe
lk gemeentelid
en... de be-

ft: Prof. Emil
tr Münster. In
Schmidt. Deze
n“. Door deze
in zóó grondig
in aanmerking
lenten. Ook al
e behoefte ont-
s Elberfeld om

te van wat zoo
eens meer van

K. S.

S. B.-ers ook ver-
beginseltoetsing)
; zulke „profane“
gebeuren.